

**RAPORT WPŁYWU
REALIZACJI PROJEKTU**
101114131 — LIFE22-NAT-PL-LIFE LYNX PL LT DE
***Expanding the range of the lynx
population in northern Poland***
NA POPULACJĘ RYSI W POLSCE PÓŁNOCNEJ
2024-2025

Co-funded by
the European Union

Nadleśnictwo
Sychowo

Opracowali: Magdalena Tracz, Stefan Jakimiuk

I. Realizacja zadań w okresie: 1 października 2024 – 30 września 2025

W drugim roku realizacji Projektu rozpoczęto wypuszczanie rysia na obszarze PL NE Projektu i kontynuowano działania na terenie PL NW.

Włączenie do Projektu nowego partnera WWF Polska pozwoliło w pełni zorganizować działania związane z wypuszczaniem rysia w Polsce północno-wschodniej. W grudniu 2024 roku zatrudniono zespół terenowy (WZT), który we współpracy z zespołem WWF zajmującym się zbieraniem informacji o miejscowej populacji, typował tereny do wypuszczeń i monitorował rysie wypuszczone na wolność.

Do wypuszczenia na terenie Puszczy Piskiej zakwalifikowano na podstawie badań genetycznych 5 rysia urodzonych w hodowli ZTP (4 samce i 1 samica). Dobór osobników odpowiednich do reintrodukcji na obszarze PL NE jest większym wyzwaniem niż w przypadku obszaru PL NW, chodzi bowiem o wyeliminowanie negatywnego oddziaływania na autochtoniczną populację rysia w Puszczy Augustowskiej, Knyszyńskiej i Białowieskiej.

Pozytywną kwalifikację do wypuszczenia na wolność na obszarze NW projektu uzyskało 5 dostępnych i przebadanych osobników. Na wolność wypuszczono 2 samice i 3 samce.

II. Kompleksowa opieka nad rysiami w obszarze PL NW Projektu

Wraz z postępami Projektu i wzrostem liczebności odtwarzanej populacji zmieniają się priorytety ochrony. Coraz więcej zaangażowania i czasu wymaga śledzenie dzikiej populacji i praca z rysiami urodzonymi na wolności. Największym wyzwaniem jest wymiana obroży telemetrycznych zwierzętom żyjącym na wolności i zakładanie obroży na rysie urodzone na wolności przy monitorowanych telemetrycznie matkach. Tylko dzięki temu będzie możliwe obserwowanie populacji i ewaluacja działań Projektu w kolejnych latach

Tabela 1 Działania z rysiami

Opis przypadku	w okresie sprawozdawczym	od początku Projektu	od początku reintrodukcji 2019
Zakładanie obroży rysiom wypuszczanym na wolność na obszarze PL NW	5	15	96
Wymiana obroży na rysiach żyjących na wolności na obszarze PL NW	19	32	86
Obrożowanie rysia urodzonych na wolności na obszarze PL NW	5	15	28

Foto 1 Imobilizacja przed założeniem obroży

Foto 2 Obroża telemetryczna na rysia

Wraz ze wzrastającą liczbą rysi żyjących w Polsce północno-zachodniej coraz istotniejsze stają dobre relacje ze społecznościami lokalnymi. Dlatego działania Pogotowia Interwencyjnego mają coraz większe znaczenie. Pomoc rysiom rannym i chorym jest dużo skuteczniejsza jeżeli mieszkańcy informują o takich osobnikach, a szybka reakcja na zgłoszenia buduje trwałą akceptację dla gatunku.

Tabela 2 Działania z rysiami na obszarze Projektu PL NW

Opis przypadku	w okresie sprawozdawczym	w Projekcie	od początku reintrodukcji 2019
Odłowy chorych lub rannych rysi	5	14	25
w tym rysie ze świerzbem	3	8	20
Ratowanie rysi osieroconych	0	1	6
Odławianie rysi o niepożądanym zachowaniu	4	9	13

Foto 3 Zaświerzbiony ryś

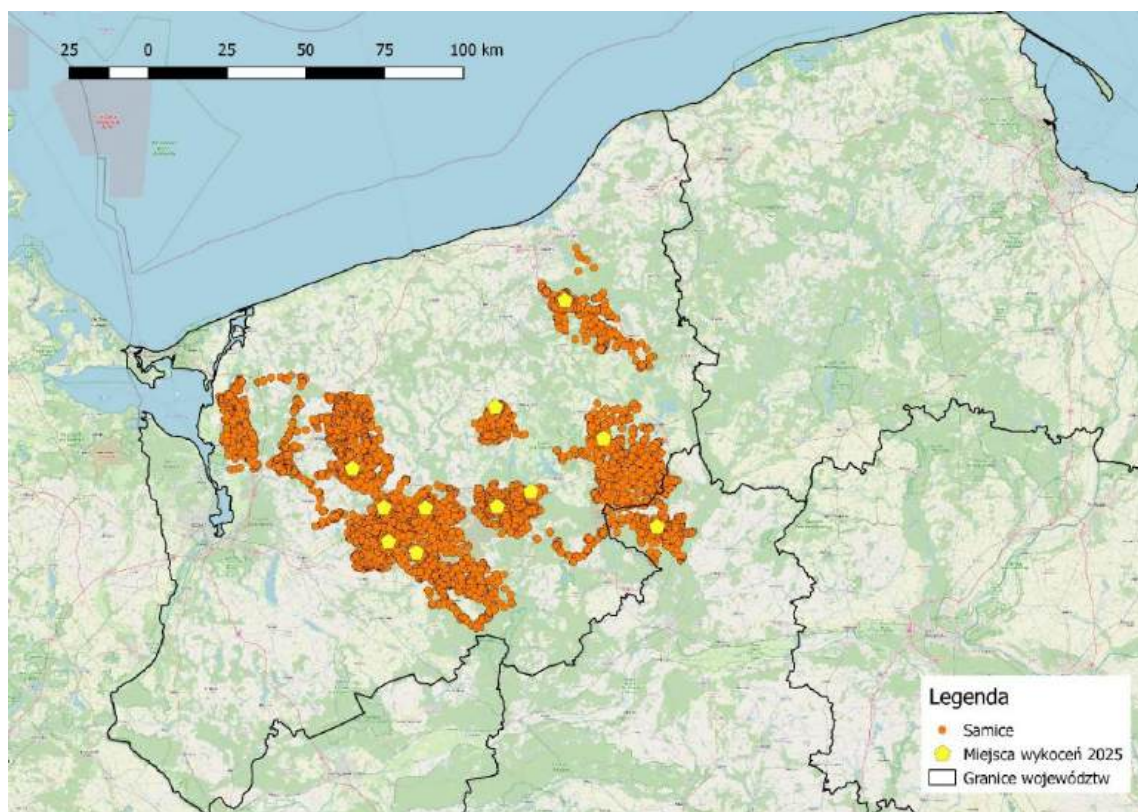
Foto 4 Odłów zaświerzbionego rysia

II.1 Rozród na wolności

Do rozrodu w naturze w sezonie 2025 przystąpiło co najmniej 11 samic (monitorowanych telemetrycznie), które urodziły co najmniej 20 kociąt.

Miejsca rozrodu zostały przedstawione na mapie 1, na tle punktów telemetrycznych obrazujących aktywność monitorowanych samic.

Mapa 1 Miejsca wykoceń w sezonie 2025

Na wolności na obszarze Projektu PL NW żyje już więcej rysi niemonitorowanych telemetrycznie, są to między innymi przystępujące do rozrodu kotki. Takie osobniki i rodziny bardzo trudno wykryć i obserwować. Jednak powtarzające się informacje pozwalają nam stwierdzić, że w sezonie 2025 na pewno wyprowadziły młode jeszcze co najmniej 3 samice, oprócz tych, wskazanych na Mapie 1.

Foto 5-8: Miejsca wykotów 2025

II.2 Śmiertelność

W okresie październik 2024 – wrzesień 2025 odnotowano 8 przypadków śmierci rysi na wolności (4 samce, 4 samice) w wyniku wypadków komunikacyjnych (2), z przyczyn chorobowych (2) i z przyczyn nieustalonych (2). Dwa rysie zginęły w wyniku postrzałów.

Foto 9 Martwy ryś, przyczyna chorobowa
świerzb

Foto 10 Martwy ryś, przyczyna
nieustalona

Foto 11 Martwy ryś, przyczyna
chorobowa nieżyt jelit

II.3 Oszacowanie wielkości populacji

Poniżej w tabelach przedstawiono liczebności rysy wypuszczonych na wolność przed rozpoczęciem projektu i w jego trakcie oraz udokumentowane przypadki rozrodu. Są to podstawowe dane, pozwalające oszacować obecną wielkość populacji na obszarze PL NW projektu.

Tabela 3 Liczba rysy wypuszczonych na wolność w poszczególnych latach reintrodukcji na obszarze PL NW

Rok	Ogólna liczba wypuszczonych na wolność rysy	Samice	Samce
2019	26	9	17
2020	24	8	16
2021	12	9	3
2022	7	1	6
2023	14	6	8
2024	9	5	4
2025	5	2	3
Suma	97	41	56

Foto 12 Wypuszczenie rysicy Cichej po leczeniu

Foto 13 Wypuszczenie rysia Sirocco

Foto 14 Wypuszczenie rysia Jorga

Foto 15 Wypuszczenie rysia Smaldo po leczeniu

Rozród rysi na wolności odbywa się od 2019 roku. Przedstawione w tabeli dane dotyczą przypadków pewnych, potwierdzonych danymi telemetrycznymi i/lub za pomocą nagrań z fotopułapek oraz obserwacjami bezpośrednimi przy użyciu telemetrii VHF.

Tabela 4 Samice przystępujące do rozrodu na obszarze PL NW

Rok	Liczba samic przystępujących do rozrodu	Liczba kociąt urodzonych na wolności	Liczba kociąt odchowanych do 1 roku
2019	1	2	2
2020	3	6	2
2021	6	17	9
2022	10	25	11
2023	10	31	21
2024	14	34	27
2025	11	20	?
łącznie	-	135	72

Foto 16-17: Kociaki urodzone we własnej hodowli ZTP w 2025 roku

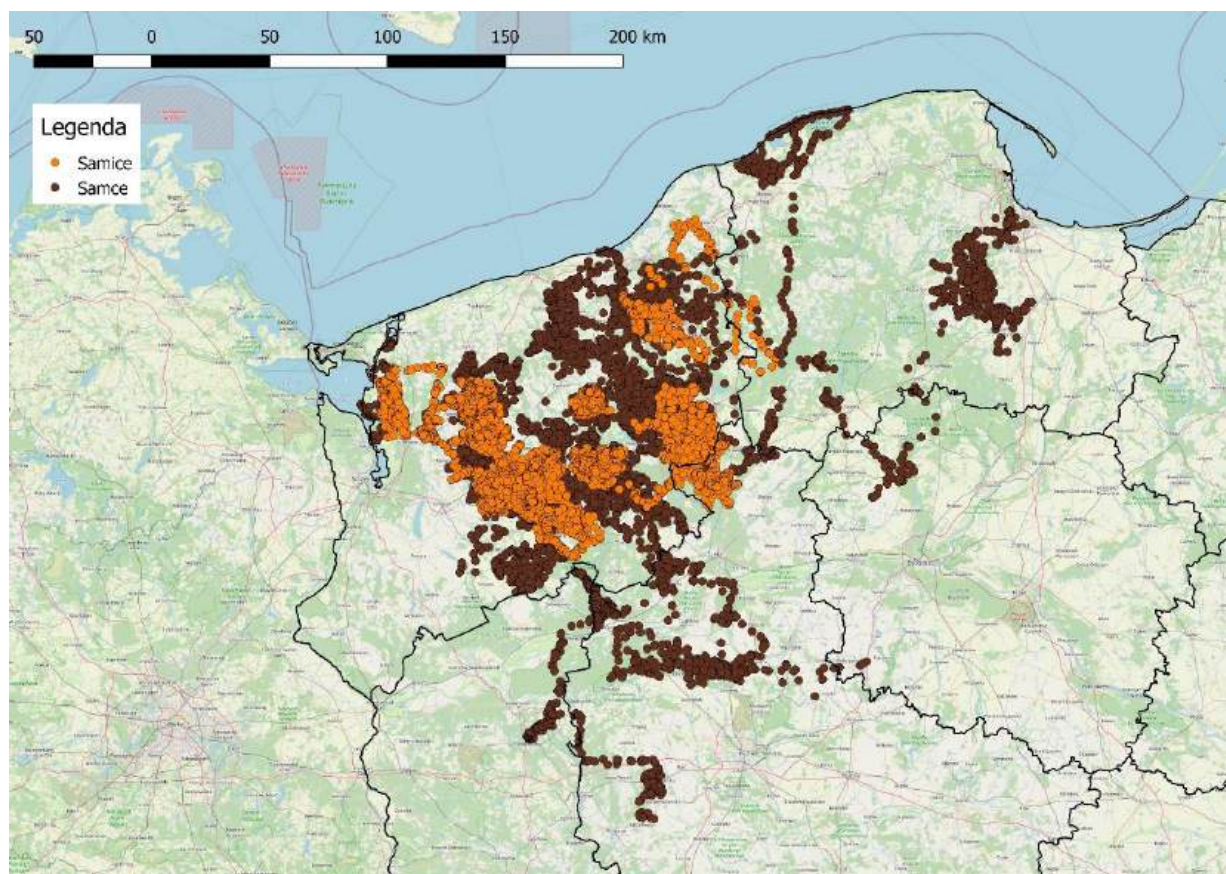
Do oszacowania minimalnej wielkości populacji przyjęto następujące dane:

- liczba rysi żyjących z czynnymi obrożami telemetrycznymi - **32**
- liczba rysi z niedziałającymi obrożami jednak stale obserwowanych - **10**
- liczba odchowanych do roku kociąt od monitorowanych matek (do sezonu 2024) - **72**
- 50% kociąt urodzonych w sezonie bieżącym 2025 - **10**

SZACOWANA MINIMALNA WIELKOŚĆ POPULACJI POLSKI NW WYNOŚI OBECNIE – 121 OSOBNIKÓW.

Sytuacja przestrzenna populacji przedstawiona za pomocą punktów lokalizacji osobników monitorowanych telemetrycznie została przedstawiona na Mapie 2.

Mapa 2 Zasięg populacji na obszarze PL NW

III. Kompleksowa opieka nad rysiami w obszarze PL NE Projektu

Sytuacja miejscowej populacji

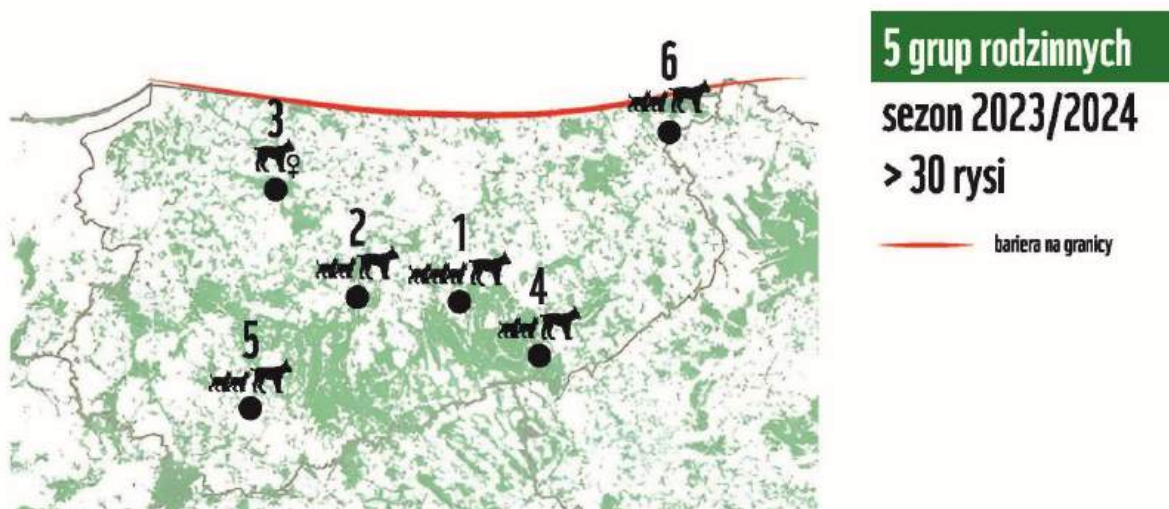
Obszar PL NE obejmuje 2 województwa (podlaskie i warmińsko-mazurskie), na terenie których znajdują się 4 stanowiska monitoringowe rysi (P. Białowieska, P. Knyszyńska, P. Augustowska, P. Piska) ustanowione w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W raporcie do Komisji Europejskiej z 2019 r. we wszystkich tych stanowiskach ogólna ocena stanu ochrony gatunku była „niewłaściwa – zła” (U2).

Jakkolwiek monitoring prowadzony w ostatnich latach na przez Fundację WWF Polska we współpracy z partnerami pokazuje pewne korzystne zmiany np. w woj. warmińsko-mazurskim w sezonie 2023/24 zidentyfikowano 5 grup rodzinnych. Analogiczną liczbę grup rodzinnych wykazał monitoring w 2024 r. na obszarze woj. podlaskiego (raport IBS). Jednak na terenie dużych kompleksów leśnych takich P. Białowieska, P. Knyszyńska, P. Augustowska stwierdzono zaledwie po 1 grupie rodzinnej. W regionie PL NE rysie występują na względnie dużym obszarze. Jednak ich zagęszczenie wydaje się być niskie. Niski przyrost naturalny może nie równoważyć śmiertelności, co nie gwarantuje przetrwania populacji w dłuższej perspektywie czasu.

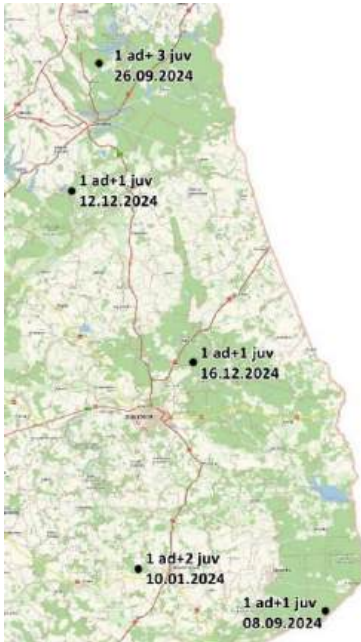
Analizy genetyczne próbek zebranych w terenie przez WWF Polska, pokazują korzystny wpływ wypuszczania rysi do środowiska (wcześniejsza reintrodukcja) na wzrost zmienności genetycznej populacji występującej na Warmii i Mazurach. Badania wykazały też migrantów z Podlasia na Mazury oraz w przeciwnym kierunku. W związku z opisaną sytuacją uzasadnione jest wypuszczenie rysi zarówno na terenie woj. warmińsko-mazurskiego jak i podlaskiego.

Fundacja WWF Polska, po wejście do projektu Life przekazała ponad 200 próbek włosów zebranych w regionie PL NE (sezony 2024 i 2025) do analiz genetycznych wykonywanych przez laboratorium Uniwersytetu w Białymstoku. Będzie to miało korzystny wpływ na tworzenie „biblioteki genotypów” oraz możliwości oceny rozwoju populacji w tym regionie.

Mapa 3 Grupy rodzinne w województwie warmińsko- mazurskim

Mapa 4 Grupy rodzinne w województwie podlaskim

Działania Projektu

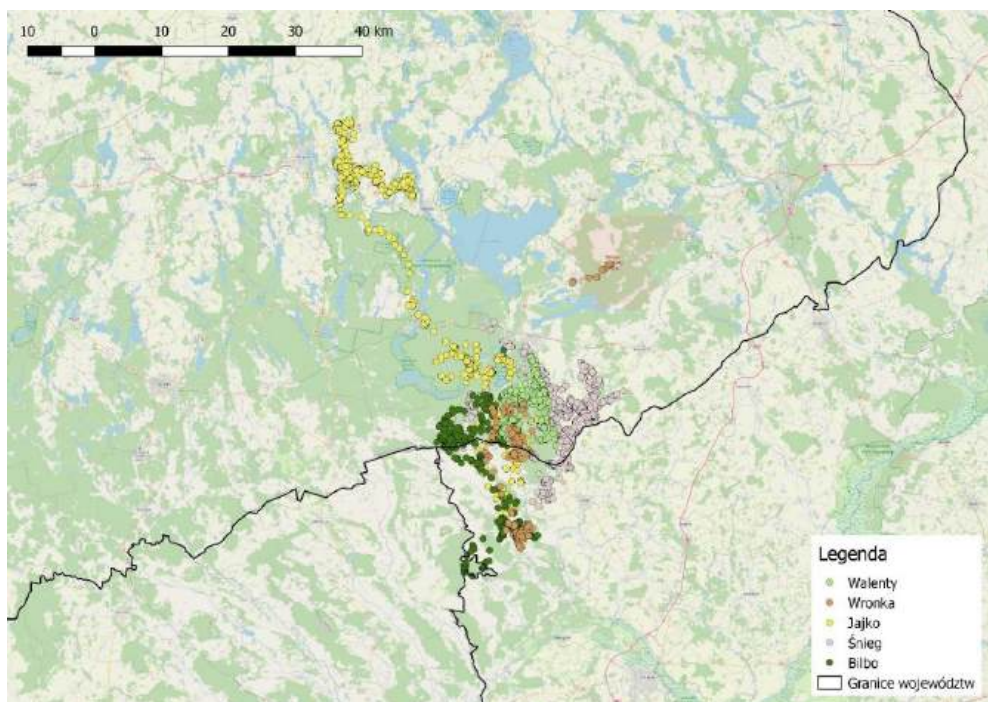
17 lutego 2025 roku w Nadleśnictwie Pisz na obszarze Natura 2000 Ostoja Piska PLH280048 wypuszczono na wolność 5 rysi, 4 samce i 1 samicę, urodzone w hodowli ZTP, zakwalifikowane do Projektu na podstawie badań genetycznych. Wszystkie rysie wyposażono w obroże telemetryczne.

Ze względu na niepożądane zachowania, stałą obecność w pobliżu gospodarstw i polowanie na drób, samica Wronka została odłowiona dnia 26-03-2025 i przetransportowana do zagrody aklimatyzacyjnej w Dłusku na terenie PL NW. Po ponownym treningu w niewoli została wypuszczona do natury na terenie PL NW. Trening okazał się skuteczny, Wronka nie zbliżała się do terenów zabudowanych, zaczęła skutecznie polować na sarny, niestety 01-09-2025 zginęła potrącona przez pociąg.

Pozostałe samce żyją w terenie PL NE, są monitorowane telemetrycznie, regularnie polują na dzikie zwierzęta (lis, jenot, sarna, bóbr) i nie stwarzają problemów.

Aktywność rysi na obszarze PL NE przedstawia Mapa 3.

Mapa 3 Aktywność rysi na obszarze PL NE

Wszystkie osobniki wypuszczone w PL NE są młode (urodzone w maju 2024), do rozrodu będą miały szansę przystąpić nie wcześniej niż w sezonie 2027.

Foto 18-19: Wypuszczenie rysi na obszarze PL NE Projektu

IV. Podsumowanie

W drugim roku realizacji Projektu na wolność zostało wypuszczonych 10 rysi przebadanych genetycznie rysi:

- na obszarze PL NW – 5 osobników (2 samice, 3 samce)
- na obszarze PL NE – 5 osobników (1 samica, 4 samce)

Do rozrodu w monitorowanej telemetrycznie populacji Polski NW przystąpiło co najmniej 11 samic, które urodziły 20 kociąt.

Wielkość populacji Polski NW została oszacowana na 121 osobników.